

FEMAĎÁČEK '95

3

neděle 17.9.

Debatní klub dětí

O devíti měsících

Mladší skupina

... aneb: nenarozené dítě,
starostlivá maminka,
dítě v kufru.

Této skupině dětí se zdálo, že inscenace je určena spíše starším dětem, protože mladší mu nerozuměly. Velmi se jim líbil vztah mezi maminkou a dítětem, a to, že herečka už zřejmě tuto situaci zažila. Chyběl jim někdo, kdo by mamince pomáhal (tatínek?).

Starší skupina

Velmi se zabývali tím, komu je inscenace určena - pro děti 3-4 leté jim připadala obtížná, pro 9-leté zavádějící. Nebyl jim jasný ani její účel: měla-li být poučením, vadily starším dětem dezinformace (dítě mluvící už ve druhém měsíci, "speciální kanálky", vnitřek bříška - kufru ...). I této skupině chyběl otec, který byl vystrčen na okraj událostí. Největší problém způsobil název, který všechny navedl k očekávání pohádky o 12 měsících, a také celá úvodní pasáž s rozením pohádkových dětí, která jim nabízela jiný příběh (o setkání Malenky, Pinnochia, Janka Hraška, Palečka ...). Úvod jim navíc připadal uspěchaný. Líbil se kufr, človiček, kohoutek, zbytečný byl plakát s teploměrem.

Pohádky z bedny

Mladší skupina

Největším zážitkem byl slimák skateboard'ák. Zapojení pohádky o Karkulce do příběhu o tulácích se jim zdálo zajímavé, ale na druhé straně pak vše bylo spíše o příliš mluvících tulácích. Děti navrhovaly úplné oddělení obou příběhů. V bedně očekávaly: kouzelný svět červů, lidi nebo hodně postav. Více je zaujal Popleta, rušila je hudba, která přehlušovala zpěv.

Starší skupina

Líbil se jim les a využití bedny, jinak ovšem zaujaly spíše záporný postoj. Děti nechápaly, proč inscenátoři použili loutku Karkulky (mohla ji hrát herečka), proč vůbec se objevily loutky šneka, červotoče, Karla (označily to jako snahu protáhnout děj), proč měli oba tuláci natlučené zrovna nosy, jak

byl vyřešen zpěv a mluva přes mikrofon ... Shodly se na tom, že tvůrci příliš nemysleli na diváky (3 - 8 letého?), protože pro malé děti bylo představení příliš dlouhé a zahlcené "dospělými" vtipy. Zdálo se jim, že si herci sami "nehráli". Starším dětem připomínal úvodní rozhovor tuláků dialogy Voskovce a Wericha nebo Kaisera s Lábusem. I zde se líbil více Popleta a nerozuměli textům písniček.

- Petra Rychecká -

O ČEM SE MLUVÍ

Seminář A

Setkání třetí - ŘADA OTAZNÍKŮ

Zatím nejživější diskusi přineslo představení **O devíti měsíčkách**. Byla tak dlouhá, že už nedošlo na Pohádky z bedny. Řada lidí totiž viděla stejnou hru v osobitém provedení její autorky Katariny Aulidisové. Ta kus napsala jako hru "na hru sám se sebou", tj. jako povídání maminky s jejím dosud nenarozeným dítětem. Proč tedy rozpaky vůči dnešnímu představení? Jsou snad dány nepřenositelností hry jako takové (odpověď: z divadelního hlediska je to nonsens), "choulostivostí" tématu (odpověď: všechny věkové skupiny se sice trochu vypírají vnímat hru jako obraz, avšak divadlo není život sám) či snad nejasností věkové adresy (částečně je to problém, neboť každá věková skupina bude vnímat některé věci jinak a seminář se shodl na tom, že hra není pro věkovou skupinu 4 - 9 let). Diskutujeme však o divadelním představení, nikoliv o naučné přednášce. Musíme se tedy zabývat konkrétním uměleckým tvarem a jeho dosahem. Základ vždy tkví v herecké práci, podpořené dalšími složkami. A z toho také vyplývá většina rozpaků kolem tohoto představení. Herečku zradila např. popisnost výtvarné složky, temporytmické vybudování některých situací, jež nevyzněly přesvědčivě. U dobrého divadelního textu záleží často i na drobných nuancích v provedení.

Setkání čtvrté: ZKLAMÁNÍ A POTĚŠENÍ

Jako hluboké zklamání byla označena inscenace **Pohádek z bedny** Naivního divadla. Patří rozhodně k tomu nejslabšímu v současném repertoáru scény, jež se programově orientuje na dramaturgii pro mateřinky. Utahaný rytmus, nemotivovaná hra postavená na principu společného hraní si na pohádku - dobře funguje např. v hrách I. Peřinové - těžko někoho zaujala. Jakoby žádná situace nebyla dotažena do pointy (kam se vypařil červotoč, jak byla otevřena bedna apod.). Divák měl čas přemýšlet o tom, proč babičce čouhají z periny nohy a většímu vlkovi ani ocas apod. Škoda.

Naopak příjemným potěšením byly **Cikánské pohádky** plzeňského Strípků. Třetí dobrá inscenace je dokladem osobité poetiky a poctivého úsilí, jež nepostrádá invenci. Inscenace drží pohromadě (dobrý text, způsob

práce s loutkou, výprava), vše v ní funguje, takže ani technické lapsusy ji nerozhází. Jednoduchý lidský silný příběh o matčině touze po dítěti páchne vášní a krví a je dobrým východiskem.

- diskusi zprostředkovala L. Lázniovská -

Seminář B

Setkání třetí: ČAJOVÁ KRÁSA A SPECIÁLNÍ KANÁLKY

Žlutý čáp: Chudoučký příběh čínské pohádky - všechno asi vzniklo metodami dramatické výchovy, ale pro vlastní hraní se to poněkud vytratilo. Mezi vlastní prací a přípravou inscenace se objevila tlustá čára, kterou se nepodařilo překonat. Příběh je vlastně tezí, ono ani o čem hrát není. Tak se jen dozvíme, jak je vše příjemné, krásné a mírně didaktické. Začnou však fungovat divadelní zákony, na které je potřeba myslet v okamžiku, jakmile z jakékoli práce začne růst něco, co půjde před lidi.

O devíti měsících: Diskuse se rozštěpila na povídání o textu, o zhlédnutém představení a o faktu osvěty faktů prenatalního života pro děti. Předloha byla shledána velmi kvalitní a křehká, ze které je cítit láska i laskavost. Představení pak přes spoustu nápadů (naprosto stejných, jaké měla i autorka původní inscenace) podcenilo některé motivy, zejména pozici otce-vzniká pocit jiné pozice matky, než o jakou v textu i inscenaci mělo jít. Pokud jde o přiblížení nebo objevení (jak pro koho) prenatalního života, jde o mimořádně zásluhový čin, což se projevilo zejména v dětské skupině, kde se děti styděly říci i větu, že je hra o tom, jak se rodí děti. Poté chlapci řešili spíše technické problémy, děvčata emocionální.

Setkání čtvrté: ŠPATNÝ DVOREČEK A ANTICKÁ TRAGÉDIE

Pohádky z bedny aneb Hraní o Karkulce: Představení i pro otrlé divadelníky bylo zajímavé jen do té doby, než se otevřela bedna. Pro některé přestalo být zajímavé mnohem dříve. Text spíchnutý horkou jehlou, nemotivovaná klišé, bezúčelně seřazené motivy. Nevytváří se vztah mezi dvěma protagonisty, vztah k látce (Karkulka), tím uniká smysl celé inscenace. Děti o představení nehovořily - malovaly pouze bednu, Karla, skateboard a stromy. Vyprchalý styl a neinvenčnost byly nazvány špatně provedeným "dvorečkem" (blíže viz specializované práce o dramatické výchově).

Cikánské princezny: Bylo to fascinující, prastaré, magické, archetypální, pracovalo se s atmosférou. Trojúhelníky nejen jako výtvarný, ale i významový prvek - většinou jde o vztahy trojice lidí. Kromě drobných problémů v rozeznávání obou princezen se jako největší (ne pro všechny) ukázal problém viny a vyrovnání - zda je v pořádku, že na konci ožijí obě sestry. Docházelo ke srovnání s antickými vzory a tragédiemi.

- diskusi zprostředkoval Karel Tomas -

Seminář C

Setkání třetí - ADRESNOST PŘEDSTAVENÍ ?

Reakce dětí na téma narození dítěte byla už při "one women show" O devíti měsíci velmi různorodá podle věku i pohlaví dětského diváka. Je tedy zřejmé, že je vzhledem k tématu velmi důležité přesné vymezení věkové adresy - zdá se, že i rozpětí od 4 do 9 let je značné, rozhodně víc odpovídá nižší hranici. Od čtyř do šesti let dítě snáz přijme "divadelní" nadsázku, že dítě v bříšku mluví, má tam "pokojíček". Sympatické je, že hra dítěti naznačuje nejen otázky zrodu, ale i pocity matky - že něco prožívá, vnímá nenarozené dítě, má potíže. Text je psán jako "maminčin příběh", občas je pocíťována "nepřítomnost otce", která může být i v tom, že M. Pešková ve zmínkách, které jsou mu věnovány, málo tento vztah vyhrává. Předloha jistě vyžaduje značnou hereckou obratnost a techniku, obojí herečka má stejně jako šarm, ale chybí jí bezprostřednost, samozřejmost, v komunikaci s dětským divákem udržuje nadřazenou pozici rodič - dítě, která je nerovnoprávná a nadbytečně zdůrazňuje didaktičnost sdělení.

Text **Pohádek z bedny** Naivního divadla Liberec lze označit jako "nastavovanou kaši", vložená parafráze Karkulky je značně problematická, stejně jako se Karkulka svým stylem vymyká středoevropským lidovým pohádkám. Většina problémů inscenace také plyne z "nedovařenosti" dramaturgické. Herci jsou schopni zaujmout svým klaunstvím s tou rezervou, že jde-li o dvojici, měl by každý být jasně typově vymezen, měl by mít jasné kontury, vědět, koho hraje - pokud k tomu nedojde, působí polovičatě. Navíc "hravý" klaun je věkově omezená pozice, i proto byl mladší představitel lepší, výraznější, starší přece jen musel hravost "nahrávat".

Východní pohádky nesporně mají své poetické kouzlo, ale i svá nebezpečí odlišné akcentace hodnot. **Žlutý čáp** (Fanfuláků z Nového Města na Moravě) akcentuje nejen potřebu sdílené radosti, ale i požadavek jednoznačné poslušnosti (návštěvníků čajovny) vůči mocnějšímu. Problémem je i malá dramatická předloha, v níž je napočátku jako varování řečeno, co se může stát, poté se to stane a ještě je vše zopakováno v závěrečném poučení. Dětské interpreti jsou kultivovaní a jistě hrají rádi, ale dramatizace a celková stylizace projevu včetně aranžmá jen několika z nich umožní se výrazněji projevit.

- diskusi zprostředkovala Vítězslava Šrámková -

Zpravodaj 23. ročníku FEMAD v Libici nad Cidlinou

15.-17. a 22.-24. září 1995

Vydává nákladem 100 výtisků z pověření Přípravního výboru FEMAD 95 redakční rada ve složení: odpovědný redaktor Mgr. Ludvík Horváth, redaktoři: PhDr. Vítězslava Šrámková, Lenka Láziňová, Karel Tomas, Petra Rychecká, technická spolupráce Jaroslav Vondruška mladší, grafika a ilustrace: MUDr. Václav Morava

Cena : 2,- Kč

Útok pražských oděnců začal v okamžiku, kdy dozněl polední zvon na libickém kostele Maří Magdalény...

Od předhradí, odděleného jen mělkým příkopem, bylo slyšet podrážděný ryk Božejových jezdců, kteří vítězně zdolávali palisády. ...Velen prolomil hlavní bránu. Pořej s Ratiborem poručili ochráncům stáhnout se od brány ke kostelu a ke knížecímu domu...

Druhý houf opěšalých jezdců pádil od dobytých palisád přímo k poschodovému domu s ošetrnou. Neměl ještě v cestě překážek, jen u vchodu napřáhlo několik mužů stráž zbraň, ale Božejova smečka, rozjařená úspěšným útokem, je na místě rozdrtila...

Božej se obrátil, pustil do jizby dva lotry a poručil stroze: "První dvě z prašivých Slavníkovců." A ukázal na Jitku a na její dceru. Andělsky jemný Jindřich, kterému nemohla přijít na mysl žádná lidská špatnost, smrtelně zbledl, hned nato klekl před Vršovcem na kolena a sepal prosebně ruce. Uslyšel výkřik zděšeného hloučku i bolestný pád obou usmrčených žen...

František Neužil: Bosý biskup z Libice

DRUHÉ LIBICKÉ VRAŽDĚNÍ

PŘEMYSLOVSKÁ LIBICE

Po krátké době úpadku a po brzkém přebudování se Libice stává jedním z předních kastelánských přemyslovských hradisek. V roce 1108 byl na Libici jediný známý správce jménem Božej. Kronikář Kosmas píše o tragickém konci tohoto Vršovce a jeho syna Bořuta v rámci celkové likvidace vršovského rodu přemyslovským knížetem Svatoplukem.

Záminkou k druhému libickému vraždění byl buď domnělý nebo skutečný zrádný čin příslušníka této raně feudální šlechty. Kosmovo líčení likvidace je velmi dramatické a sugestivní. Zřejmě se jednalo o překvapivě rychlé přepadení "přes pole", takže je zcela možné, že rodina správcova bydlela už na předhradí. Rovněž tak zakopání obou mrtvých "jako dobytka", bez šatů, vypadá věrohodně.

V dalších dobách zůstává Libice ve své funkci dál, i když nablízku vzniklo hradisko oldříské, nazvané podle syna knížete Svatopluka Oldřicha. Kolem roku 1130 zařazuje Libici listina knížete Soběslava I. mezi hradiska správného významu pro široké okolí.

Snad to byl další požár, nebo nějaká jiná pohroma, co zdůraznilo přežitý ráz hradiska a vlastně i nepříliš vhodný charakter

vzhledem k dalšímu vývoji, kdy byly budovány hrady na vyšších, méně přístupných místech. Kolem roku 1200 dochází k trvalému vyřazení libického hradiska z knížecí správy. Zůstává ale předhradí jako ves - jádro dnešní Libice nad Cidlinou.

A tu knězi všichni slíbichu ni stara, ni mlada živiti, ale Vršovice všěchny zbíti. Kněz, vyšed z rady, v jistbu vstúpi, Mutyně tu nevěda, v jistbě jej zastúpi... I káza jeho před sebu zabiti a jeho rod vešken zbíti. Kněz posla Vacka na Božěje, druhého zemského zloděje. Ten na Libici sedieše, kdež město tvrdě i hrad bieše...

Nejstarší česká rýmovaná Kronika
tak řečeného Dalimila

STŘEDOVĚKÁ LIBICE

Středověká ves Libice na místě někdejšího předhradí zůstala jako velice skromná pokračovatelka kdysi slavného slavníkovského centra. Je známo, že byla součástí rozsáhlých majetků ženského benediktinského kláštera sv. Jiří na pražském hradě. V majetku kláštera zůstala Libice celá dvě století, až do husitských válek.

Informace o dějinách obce v době Karla IV. a jeho syna Václava IV. jsou nepatrné. Naznačují však, že Libice nebyla nevýznamným místem. Koncem 14. století zde vznikl manský dvůr - tedy do značné míry nezávislý statek s určitými přesně vymezenými povinnostmi k jiřskému klášteru.

V roce 1366 prodala abatyše jiřského kláštera Ješkovi ze Všechlap libické rychtářství a poplužní dvůr. Při archeologickém výzkumu se podařilo určit polohu Ješkova statku v areálu dnešního kulturního domu. Z doby slavníkovského hradiska nezdědila středověká Libice pouze výrazné zbytky opevnění, ale také přetrvaly dva kostely. Dřevěný kostel Panny Marie byl uprostřed vsi, druhý, užívaný už tisíc let, se nacházel na východním konci libické návsi a byl zasvěcen sv. Bonifácovi. Tento kostel vznikl na počátku devadesátých let desátého století a podle legendy v něm měli být pohřbeni zavraždění Vojtěchovi bratři. Ve 14. století se uvádí, jako už kamenná gotická stavba, pod jménem nového patrona sv. Jiří. Na přelomu 14. a 15. století se titul kostela rozšířil o svatovojtěšské zasvěcení. Tomuto slavnému českému patronovi a snad libickému rodákovi je kostel zasvěcen dodnes.

Mezníkem pro Libici byla husitská

revoluce. V dobách husitských válek byly zřejmě oba kostely poškozeny a jejich funkce ochromena. Pražský klášter sv. Jiří mezi svými statky ztratil i tuto vesnici, zmocnili se jí poděbradští páni. Koncem 15. století držel Libici spolu s dalšími vesnicemi syn Jiřího z Poděbrad Hynek a panství poděbradskému patřila Libice až do konce feudalismu u nás.

První statistická informace pochází z roku 1533. Libice tehdy měla jenom 26 usedlostí a jeden manský dvůr, kam patřilo 9 lánů polí a luk a asi 20 lánů lesa. Do Poděbrad se odevzdávalo každého půl roku 9 kop a 34 grošů a o Vánocích třicet jedna a půl slepice. V obci byly dva kostely, v provozu dvě krčmy a dva masné krámy.

Ke konci třicetileté války, okolo roku 1640, po již několikátém zničení Nymburka, došlo i k vypálení Libice švédským vojskem. Tuto událost zobrazuje Škrétova rytina ve spisu kněze Matěje Beneše Boleluckého "Růže česká" z roku 1668. Nechá se říci, že je to první odborně zaměřený spis na osobu sv. Vojtěcha, v němž si autor poměrně dost všimá i Libice. Na rytině je vidět hořící ves, tedy bývalé předhradí, a také už zcela opuštěné hradisko "s branou, kdež Libuše jest pohřbena".

Archeologické nálezy říkají, že v Libici byla především dřevěná stavení, protože v požárových vrstvách leží velké množství spálené mazanice s otisky dřeva.

Minimální písemné památky společně s archeologickými poznatky ukazují, že Libice v období středověku a raného novověku hrála přece jen významnější roli v rámci regionu.